

บทความวิจัย (Research Article)

การประพันธ์บทเพลงธรรมะเพื่อใช้เป็นสื่อการสอน

The Composition of Dhamma Music for Instructional Media

อัครวัฒน์ สิงห์ชู*

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ภูเก็ต ประเทศไทย

Akkarawat Singchoo*

Faculty of Education, Phuket Rajabhat University, Phuket, Thailand

akkarawatsingchoo@gmail.com

Received: June 25, 2025 / Revised: August 4, 2025 / Accepted: August 19, 2025

บทคัดย่อ

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติที่มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตและจริยธรรมของคนไทยมาอย่างยาวนาน การจัดทำให้มีการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา ซึ่งอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีเป้าหมายเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และแนวคิดในการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า จากที่ผู้วิจัยได้สังเกตการเรียนการสอนรายวิชานี้ปัจจุบันยังคงใช้รูปแบบที่เน้นการท่องจำ เนื้อหาที่เป็นเชิงทฤษฎียังขาดความน่าสนใจ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนบางส่วนเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย การพัฒนาและประยุกต์ใช้สื่อการสอนที่หลากหลายจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะสื่อที่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาทางธรรมะเข้ากับกิจกรรมที่นักเรียนสนใจ เช่น ดนตรีและบทเพลง ซึ่งถือเป็นสื่อสร้างสรรค์ที่สามารถเข้าถึงจิตใจผู้เรียนได้ง่าย ช่วยให้เกิดความเข้าใจเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น การประพันธ์บทเพลงธรรมะเพื่อใช้เป็นสื่อการสอน จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจและควรพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเนื้อหาธรรมะในหัวข้ออริยสัจ 4 มาประพันธ์เป็นบทเพลง เพื่อวิเคราะห์แนวคิดในการประพันธ์เพลงธรรมะที่ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน และเพื่อเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนโดยใช้บทเพลงธรรมะเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการประพันธ์บทเพลงธรรมะเพื่อใช้เป็นสื่อการสอน เพื่อใช้ในรายวิชาพระพุทธศาสนา โดยมุ่งหวังให้ผลงานที่ได้สามารถนำไปใช้จริงในสถานศึกษา และเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ด้านพระพุทธศาสนาให้มีความน่าสนใจและมีประสิทธิภาพมาก

* Corresponding author, email: akkarawatsingchoo@gmail.com

ยิ่งขึ้น มีแนวคิดในการนำเนื้อหาของหลักธรรมอริยสัจ 4 มาแต่งเป็นเนื้อร้อง ทำนอง และนำมาเรียบเรียงเสียงประสานในทางดนตรี เป็นจำนวน 4 บทเพลง คือ เพลง*ทุกข์* เพลง*สมุทัย* เพลง*นิโรธ* และเพลง*มรรค* การวิเคราะห์การเรียบเรียงเสียงประสาน มีแนวคิดการสร้างบทบาทในการทำหน้าที่ของเครื่องดนตรีในแต่ละชนิดให้เกิดความสมดุล เครื่องดนตรีที่ใช้ในการเรียบเรียงเสียงประสานในรูปแบบวงดนตรีร่วมสมัยมีทั้งหมด 7 ชิ้น ได้แก่ 1) ขลุ่ย 2) ฆ้อง 3) ไวโอลิน 4) ทรัมเป็ต 5) เปียโน 6) เบส และ 7) กลอง

วิธีการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยวิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย ได้แก่ การศึกษาข้อมูลเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 23 คน ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากรายวิชาสังคมศึกษา ศึกษาความหมายและเนื้อหารายละเอียดของอริยสัจ 4 โดยการนำเนื้อหาในหัวข้ออริยสัจ 4 แต่ละข้อมาวิเคราะห์สรุปเนื้อหาที่สำคัญมาสร้างเนื้อร้องสร้างทำนอง เรียบเรียงเสียงประสานในรูปแบบวงดนตรีร่วมสมัย นำผลการประพันธ์เพลงธรรมะเพื่อใช้เป็นสื่อการสอน ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ทำการฝึกซ้อมพร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความสมบูรณ์ บันทึกเสียง เผยแพร่ในรูปแบบออนไลน์ จากนั้นนำมาใช้ทดลองเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนในการจัดการเรียนการสอน และนำบทเพลงออกแสดงเผยแพร่ต่อสาธารณชน

ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักธรรมอริยสัจ 4 มาประพันธ์เป็นบทเพลงสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้พัฒนาเพลงธรรมะจำนวน 4 บทเพลง ได้แก่ เพลง*ทุกข์* เพลง*สมุทัย* เพลง*นิโรธ* และเพลง*มรรค* โดยมีแนวคิดในการสร้างเนื้อร้องจากการวิเคราะห์สาระสำคัญของธรรมะในแต่ละข้อ และประพันธ์ทำนองโดยเน้นความสอดคล้องกับอารมณ์ของเนื้อหา ให้ไปในทิศทางเดียวกัน การเลือกใช้คำจำนวนพยางค์ให้เหมาะกับโครงสร้างจังหวะของทำนองไม่ยึดเยียดคำให้เกินจังหวะเพื่อทำให้บทเพลงเกิดความสละสลวยไม่สะดุด ซึ่งช่วยให้บทเพลงมีความหลากหลายทางเสียงเกิดความสมดุลในเรื่องเนื้อร้อง ทำนอง และการประสานเสียง การสัมภาษณ์ครูผู้สอนและการทดลองใช้เพลงกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 23 คน พบว่า มีผลคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันมีนัยสำคัญที่ .05 โดยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน นักเรียนมีความเข้าใจหลักธรรมอริยสัจ 4 มากขึ้นเมื่อเทียบกับการเรียนรู้จากตำราหรือบทเรียนปกติ นอกจากนี้ยังพบว่าบทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นสามารถใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ผลการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีและพุทธศาสนา ระบุว่า บทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นมีความถูกต้องเหมาะสมทั้งในด้านเนื้อหาธรรมะและองค์ประกอบทางดนตรี ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การประพันธ์ / เพลงธรรมะ / สื่อการสอน

Abstract

Buddhism, as the national religion of Thailand, has played a significant role in shaping the Thai way of life and moral values for centuries. The inclusion of Buddhist studies within the Social Studies, Religion, and Culture curriculum in Thai educational institutions aims to instill ethical values, moral principles, and life guidance based on the teachings of the Buddha. However, based on the researcher's observations, current teaching practices still rely heavily on rote memorization, and the theoretical content remains relatively unengaging. This has led to boredom and disinterest among some students. Therefore, it is essential to develop and integrate diverse instructional media, particularly those that connect Dhamma content with activities that interest students, such as music and songs. Music, as a form of creative media, has the potential to reach learners on an emotional level and promote a deeper understanding of Buddhist teachings. Composing Dhamma-based songs for educational purposes is thus a promising and valuable approach that deserves further development.

This study employed a mixed-methods research design with the objectives of (1) analyzing Dhamma content on the topic of the Four Noble Truths for the purpose of composing instructional songs, (2) examining the conceptual framework underlying the composition of Dhamma songs as teaching media, and (3) comparing students' academic achievement before and after instruction using Dhamma songs as learning tools. The researcher was motivated to explore the development of Dhamma song compositions as instructional media for use in Buddhist studies, with the intent of producing work that can be practically applied in educational settings. The overarching goal is to offer an innovative and effective approach to enhancing interest and learning outcomes in Buddhist education. The study involved composing four original songs, each corresponding to one of the Four Noble Truths: *Thuk*, *Samutthai*, *Nirot*, and *Mak*, each song included lyrics, melody, and musical harmonization. The arrangement emphasized balanced instrumental roles and interaction among instruments. The harmonization was designed for a contemporary music ensemble consisting of seven instruments: (1) flute, (2) Thai xylophone (ranad-ek), (3) violin, (4) trumpet, (5) piano, (6) bass, and (7) drums.

The research methodology employed a variety of data collection techniques, including document and literature review, analysis of relevant textbooks and previous studies, and field data collection through interviews with teachers at the Demonstration School of Phuket Rajabhat University. The sample consisted of 23 Grade 7 students, selected through purposive sampling from the social studies course. The research involved analyzing the meaning and detailed content of each aspect of the Four Noble Truths, summarizing key points, and composing lyrics and melodies based on these concepts. Musical harmonization was arranged in a contemporary band style. The resulting Dhamma songs were evaluated for accuracy by experts, followed by rehearsals and revisions to ensure quality. The finalized songs were recorded and published online. The instructional materials were then implemented in the classroom to compare students' academic achievement before and after the lessons. Additionally, the composed songs were performed and disseminated to the public.

The findings revealed that composing songs based on the Four Noble Truths effectively promotes moral and ethical learning among secondary school students. The researcher developed four Dhamma songs Thuk, Samutthai, Nirot, and Mak. The lyrical content was developed through analysis of the core teachings of each truth, while the melodies were composed to align with the emotional tone and message of the lyrics. Particular attention was paid to the syllabic structure to match the rhythm of the melody, avoiding forced or excessive word placement. This approach ensured the songs flowed naturally, resulting in musical pieces that balanced lyrical content, melody, and harmony. Interviews with teachers and a pilot study involving 23 Grade 7 students (Matthayom 1) showed a statistically significant improvement in students' understanding of the Four Noble Truths ($p < .05$) when comparing pre-test and post-test scores, with post-test scores being higher. Students demonstrated greater comprehension of the Dhamma teachings compared to traditional textbook-based learning. Additionally, the songs were found to be engaging and effective learning tools that encouraged student participation and facilitated deeper understanding. Expert evaluations by specialists in both music and Buddhism confirmed that the songs were accurate and appropriate in terms of both doctrinal content and musical composition. The songs can thus be effectively adapted for use as educational media in moral and religious studies.

Keywords: Composition / Dhamma Song / Instructional Media

ด้วยสังคมในปัจจุบันที่เต็มไปด้วยปัญหาความวุ่นวายวักกับความเจริญทางด้านวัตถุมากกว่าความเจริญทางด้านจิตใจ จิตสำนึกในเรื่องคุณธรรมและศีลธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนเริ่มลดน้อยลงส่วนหนึ่งมาจากสื่อที่มุ่งเน้นในเรื่องของกิเลสต่าง ๆ ที่เข้ามาครอบงำจิตใจของเด็กและเยาวชน บทเพลงถือกำเนิดขึ้นมาพร้อม ๆ กับสังคมมนุษย์ ที่มาจากชีวิตมนุษย์และเป็นผลงานที่สร้างสรรค์โดยน้ำมือมนุษย์ทั้งสิ้น บทเพลงเป็นศิลปะที่แพร่หลายทั่วไปในสังคม¹ บทเพลงเป็นสื่อรูปแบบหนึ่งที่เด็กและเยาวชนชื่นชอบ แต่บทเพลงส่วนใหญ่ในปัจจุบันพูดถึงเกี่ยวกับความรักในเรื่องของความผิดหวัง ความสมหวัง หรือความลุ่มหลงมัวเมาในอบายมุขต่าง ๆ บทเพลงเหล่านี้จึงได้รับความนิยมจากเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้ผลิตมีกำลังที่จะผลิตเพลงเหล่านี้ออกสู่ตลาดมากมาย บทเพลงที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและศีลธรรมมีน้อยมาก ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความสามารถในด้านวิชาการและสร้างเสริมจริยธรรมด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับเด่นศิริ สีนสืบผล กล่าวว่า “เป็นภาระหน้าที่อันยิ่งใหญ่ในการสร้างสรรค์และส่งเสริมให้สังคมเจริญก้าวหน้าด้วยการแต่งแต้ม ต่อเติม เสริมสร้าง และทอต่อแทรกคุณธรรมและจริยธรรมในการเรียนการสอนทุก ๆ สาขาวิชาโดยการหากลยุทธ์มาอบรมบ่มนิสัยให้กับเด็กและเยาวชน”² นอกจากนี้บทเพลงยังช่วยสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย เพิ่มความมีส่วนร่วม และทำให้เนื้อหาธรรมะที่อาจดูเป็นนามธรรม กลายเป็นสิ่งที่จับต้องได้มากขึ้น³ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่กำเนิดมาแล้วกว่า 2,500 กว่าปี มีหลักการหลักคำสอนที่เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เช่น ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ซึ่งคือ หัวใจของพุทธศาสนา และยังมีหลักธรรมจำนวนมากที่องค์สัมมาสัมพุทธเจ้าได้สั่งสอนสาวกแล้วนำไปเผยแผ่แก่ผู้ที่นับถือพุทธศาสนา⁴ วิชาพระพุทธศาสนาอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นวิชาที่ให้ผู้เรียนที่เป็นเด็กและเยาวชนเกิดความเจริญงอกงามในด้านความรู้ด้านทักษะกระบวนการสร้างเจตคติ ค่านิยม ส่งเสริมศักยภาพการเป็นพลเมืองที่ดี รู้จักคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา ศรัทธาในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งมีความสำคัญของผู้เรียนทุกระดับชั้น ในสถานศึกษาเห็นถึงความสำคัญในรายวิชานี้ เพื่อที่จะปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีพื้นฐานของความเป็นคนดี เพื่อที่จะนำความรู้ไปปรับใช้กับชีวิตประจำวัน

¹ Jintana Damronglerd, *Wangnarakhom Pleng Luk Thung* (Bangkok: Thammasat University Press, 1990), 1. (in Thai)

² Densiri Sinsueppon, *Teaching Thai Language through Songs* (Bangkok: P.S. Press, 1999), 1. (in Thai)

³ Suda Suwannawong, *Music Psychology in Thai Education* (Chiang Mai: Chiang Mai University Press, 2015), 62–63. (in Thai)

⁴ Phra Rajavaramuni, (P.A. Payutto). *Religion and Thai Society* [The Monastic Institution and Thai Society] (Bangkok: Komthongprateep Foundation, 2014), 2. (in Thai)

ให้อยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข จากการสัมภาษณ์คุณครูในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต พบว่านักเรียนไม่ค่อยให้ความสนใจกับการเรียนวิชานี้เท่าที่ควร นักเรียนมีความเบื่อหน่ายไม่ค่อยสนุกกับการเรียน จึงทำให้ผลการประเมินออกมาอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ จากความสำคัญและที่มาของปัญหาดังกล่าวการผู้วิจัยเล็งเห็นว่าดนตรีเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวและเป็นสื่อที่เข้าถึงเด็กและเยาวชนได้ง่ายที่สุด สามารถช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนได้จึงมีแนวคิดในการทำการวิจัยเรื่อง การประพันธ์เพลงธรรมะเพื่อใช้เป็นสื่อการสอนผู้วิจัยเลือกหัวข้อ อริยสัจ 4 ซึ่งถือเป็นหลักคำสอนที่สำคัญที่สุดของพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค สามารถเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะนำไปใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนาให้เด็กและเยาวชนได้เข้าถึงเนื้อหาได้ง่ายขึ้น เพื่อจะได้ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย ต่างจากการอ่านแบบท่องจำในแบบเดิม ๆ และเป็นการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนได้ซึมซับกับบทเพลงธรรมะ เพื่อที่จะได้เป็นคนดีคนเก่งของชาติในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยนี้ เพื่อศึกษาเนื้อหาธรรมะในหัวข้ออริยสัจ 4 มาประพันธ์เป็นบทเพลงเพื่อวิเคราะห์แนวคิดในการประพันธ์เพลงธรรมะที่ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน และเพื่อเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนโดยใช้บทเพลงธรรมะเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน โดยขอบเขตของงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการประพันธ์เพลงเพื่อใช้เป็นสื่อการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้น ม.1 เป็นหลักสูตรแกนกลางหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในหัวข้อเรื่องอริยสัจ 4 ความจริงอันประเสริฐ หรือความจริงของอริยบุคคล บทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นในครั้งนี้ทั้งหมด 4 เพลง ได้แก่ 1) เพลงทุกข์ 2) เพลงสมุทัย 3) เพลงนิโรธ และ 4) เพลงมรรค งานวิจัยนี้จะเผยแพร่ในสื่อออนไลน์ ผู้วิจัยคาดหวังว่า หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนสามารถนำไปใช้เป็นสื่อให้กับเด็กและเยาวชนได้ และสามารถบูรณาการกับการเรียนการสอนกับรายวิชาต่าง ๆ เช่น รายวิชาหลักการประพันธ์เพลง รายวิชาการเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงดนตรี รายวิชาคีตลักษณ์และการวิเคราะห์รายวิชาสังคีตนิยม เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีแนวคิดสำคัญ ในการนำเนื้อหาเรื่องอริยสัจ 4 ในรายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาสรุปสร้างเป็นเนื้อร้อง แต่งเป็นทำนองและเรียบเรียงเสียงประสานในรูปแบบวงดนตรีร่วมสมัย นำไปสู่การทดลองเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตามรายละเอียดดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเอกสาร ตำรา สิ่งพิมพ์ งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับองค์ความรู้ในการประพันธ์เพลง รวมถึงฐานข้อมูลงานวิจัยในอินเทอร์เน็ตและเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับครูผู้สอนรายวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จำนวน 2 คน

2. ด้านกระบวนการประพันธ์เพลง มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาความหมายและเนื้อหาในเรื่องอริยสัจ 4 นำเนื้อหาในเรื่องอริยสัจ 4 แต่ละข้อมาสรุปสร้างเป็นเนื้อร้องและแต่งเป็นทำนองเพลง

2.2 เรียบเรียงเสียงประสานในรูปแบบวงดนตรีร่วมสมัย

2.3 นำผลการประพันธ์เพลงธรรมชาติให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงบทเพลงให้เกิดความสมบูรณ์

2.4 วิเคราะห์แนวคิดในการประพันธ์เพลงธรรมชาติ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องเพื่อจะได้นำมาปรับปรุงบทเพลงให้เกิดความสมบูรณ์

2.5 ดำเนินการฝึกซ้อมและจัดทำรูปเล่มวิจัยฉบับสมบูรณ์

3. การทดลอง นักเรียนที่เข้าร่วมกันทดลองที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 23 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือสำหรับการศึกษาวิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ 30 คะแนน ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (IOC) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา 2) บทเพลงธรรมชาติที่ได้ประพันธ์ขึ้นใหม่ จำนวน 4 บทเพลง โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 นำแบบทดสอบก่อนเรียนไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เป็นเวลา 45 นาที

3.2 ดำเนินการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้บทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นเปิดสวดแทรกให้กลุ่มตัวอย่างฟัง เป็นเวลา 30 นาที จำนวน 3 ครั้ง จำนวน 3 คาบเรียน ระยะเวลา 2 สัปดาห์

3.3 ทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบชุดเดิม

3.4 วิเคราะห์ผลและเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการหาค่าร้อยละ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์แนวคิดในการประพันธ์เพลง และตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน มีรายละเอียดในแต่ละตอนดังนี้

ผลการศึกษา (Research Result)

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์แนวคิดในการประพันธ์เพลงธรรมชาติเพื่อใช้เป็นสื่อการสอน

ผู้วิจัยขอเสนอเพลง/รรค เป็นเพลงตัวอย่าง 1 ใน 4 บทเพลงที่เป็นรูปแบบดนตรีแจ๊ส ซึ่งมีความน่าสนใจในเรื่องเสียงประสาน จึงได้นำมาวิเคราะห์ผลตามความมุ่งหมายและแนวคิดในการประพันธ์เพลงตามขั้นตอนในการศึกษาวิจัยในแต่ละตอน ดังนี้

อธิบายเกี่ยวกับเนื้อร้องเพลงมรรค

เพลงมรรคมีเนื้อร้องแบ่งตามเนื้อหาของเพลงเป็น 5 บท ผู้วิจัยใช้ข้อมูลเนื้อหาหลักคำสอนจากหนังสือพระพุทธานุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาสรุปเรียบเรียงประพันธ์เป็นลักษณะบทกลอน มีคำสัมผัส คำคล้องจอง ร้องซ้ำ 2 รอบ เพื่อให้นักเรียนจดจำเนื้อหาได้ง่าย ดังนี้

เพลงมรรค

บทที่ 1 มรรคคือวิธีดับทุกข์เชิงญ	ข้อประเด็นมีองค์แปดบริหาร
หลักคำสอนสืบทอดมาแต่พุทธกาล	เป็นรากฐานเหล่าพองชนน้อมเดินตาม
บทที่ 2 หนึ่งในสามปทัชคือเห็นชอบ	คิดรอบคอบรู้เหมาะสมไร้เหยียดหยาม
สองสัมมาสังกัปปะคิดดีทุกโมงยาม	ข้อที่สามสัมมาวาจาไม่หลอกลวง
บทที่ 3 สี่สัมมาสัมมัณตะกระทำสิ่งที่ดี	สร้างคุณค่าสง่าศรี
ห้าสัมมาอาชีวะเลี้ยงชีพชอบสุจริต	การงานดีสุขสราญ
บทที่ 4 หกสัมมาวายามะความเพียรชอบพร้อมเสมอ	มีพลังเผลอกำจัดสิ่งชั่วให้หมดไป
เจ็ดสัมมาสติระลึกรู้ชอบจากภายใน	มีสติทุกเวลา
บทที่ 5 แปดนั้นไซ้รสามสมาธิตั้งจิตมั่นชอบ	คิดรอบคอบไม่ฟุ้งซ่าน
จดจ่อกับสิ่งนั้นนานนาน	ชีวิตก็เป็นสุขเอย

จากเนื้อร้องดังกล่าวขยายความของเนื้อหาของแต่ละตอนได้ดังนี้ บทที่ 1 เนื้อหาตอนนี้เป็นบทนำของเพลง กล่าวถึง “มรรค” ซึ่งแปลว่า “ทาง” หรือ หนทาง ที่ใช้ในการดับทุกข์ เป็นคำสอนสำคัญในพระพุทธานุภาพ เรียกว่า อริยมรรคมีองค์ 8 บทที่ 2 เป็นเรื่องของสัมมาปทัช คือความเห็นชอบ เข้าใจถูกต้องว่าอะไรดี อะไรชั่ว รู้จักทุกข์และวิธีดับทุกข์ สัมมาสังกัปปะ คือความคิดชอบ คิดดี ไม่คิดร้าย ไม่เบียดเบียน ไม่เห็นแก่ตัว สัมมาวาจา คือ พูดจริง พูดไพเราะ ไม่โกหก ไม่ด่า ไม่นินทา บทที่ 3 เป็นเรื่องสัมมาสัมมัณตะ คือ การกระทำชอบ ทำดี ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ขโมย ไม่ทำร้ายใคร สัมมาอาชีวะ คือ อาชีพชอบ เลี้ยงชีพด้วยความสุจริต ไม่หลอกลวง ไม่ค้าขายผิดศีลธรรม บทที่ 4 เป็นเรื่องสัมมาวายามะ คือ ความเพียรชอบ พยายามเลิกทำชั่ว ทำแต่ความดี และพัฒนาตัวเองเสมอ สัมมาสติ คือ สติชอบ รู้ตัวอยู่เสมอ ไม่เผลอ ไม่หลง มีสติในทุกการกระทำ และบทที่ 5 สัมมาสมาธิ คือ สมาธิชอบ มีใจสงบแน่วแน่ ไม่ฟุ้งซ่าน มีสมาธิทำสิ่งใดก็ทำได้

อธิบายแนวคิดในการเรียบเรียงเสียงประสานเพลงมรรค

การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงมรรค ใช้กุญแจเสียงเอฟเมเจอร์ (F Major) ใช้อัตราจังหวะ 4/4 แนวคิดในการเรียบเรียงเสียงประสานในแต่ละตอน (Section) มีการผสมผสานเครื่องดนตรีไทยและเครื่อง

ดนตรีสากล ทั้งหมด 7 ชิ้น คือ 1) ขลุ่ย 2) ระนาดเอก 3) ทรัมเป็ต (Trumpet) 4) ไวโอลิน (Violin) 5) เปียโน (Piano) 7) เบส (Bass) และ 8) กลอง โดยมีโครงสร้างเพลงดัง Table 1

Table 1 Musical Structure of the Song *Mak*

Musical form	Measure	Amount (Bar)	Musical form	Measure	Amount (Bar)
Introduction	1-8	8	Section 4 (C)	34-42	9
Section 1 (A1)	9-16	8	Section 5 (D)	43-50	8
Section 2 (A2)	17-25	9	Solo Section	51-66	16
Section 3 (B)	26-33	8	Coda	67-70	4

ในการอธิบายแนวคิดในการเรียบเรียงเสียงประสานผู้วิจัยเลือกอธิบายเฉพาะ ช่วงตอนนำ ตอน A1 ตอน B ตอนโซโล และตอนจบ ส่วนตอน A2 ตอน C และตอน D ไม่ได้อธิบายเนื่องจากวิธีการเรียบเรียงเสียงประสานมีความคล้ายคลึงกัน

หน้าที่ของเครื่องดนตรีช่วงตอนนำ (Introduction)

ในตอนนำ ผู้วิจัยมีแนวคิดให้ดนตรีมีกลิ่นอายความเป็นดนตรีแจ๊สร่วมสมัย จึงเลือกใช้กลองทำหน้าที่บรรเลงในลีลาจังหวะสวิง (Swing) เปียโนทำหน้าที่คอมพิง (Comping) คือการเล่นคอร์ดประกอบจังหวะในลักษณะเป็นแนวสนับสนุน ใช้การจับคอร์ดในลักษณะรูทเลสวอยซิง (Rootless Voicings) คือการจับคอร์ดโดยไม่มีโน้ตรูท (Root) ของคอร์ดนั้น ๆ แต่เน้นไปที่โน้ตอื่น ๆ ที่มีความสำคัญในการกำหนดลักษณะของคอร์ด ได้แก่ 3rd, 7th, 9th, 11th 13th (ดูสัญลักษณ์สีเหลี่ยมแนวเปียโน Example 1) โน้ตในชั้นที่ 7th, 9th, 11th 13th ของคอร์ดเรียกว่าโน้ตเทนชัน (Tension) คือ โน้ตนอกคอร์ดที่อยู่บนเสียงที่สูงกว่าโน้ตในคอร์ดช่วยให้คอร์ดมีเสียงที่น่าสนใจและมีสีสัน⁵ ไวโอลิน ขลุ่ย ทรัมเป็ต และเบส ทำหน้าที่เป็นทำนองในลักษณะยูนิสัน (Unison) โดยใช้บันไดเสียงเอฟไมเนอร์บลูส์ (F Minor Blues Scale) และบันไดเสียงเอฟเมเจอร์บลูส์ (F Major Blues Scale) (ดูสัญลักษณ์สีเหลี่ยมแนวไวโอลิน Example 1) ในการดำเนินทำนองดัง Example 1

⁵ Teerus Laohverapanich, *Jazz Theory and Improvisation 2* (Bangkok: Patchrdao, 2022), 31. (in Thai)

Example 1 Introduction, mm. 1–5

Violin

Klui

Ranad

Trumpet in B $\flat$

Piano

Bass

Drum Set

Tempo: $\text{♩} = 108$

Violin: Intro, F Minor Blues Scale, F Major Blues Scale, F Minor Blues Scale

Piano: C 11 , F 9 , Rootless Voicing

จาก Example 1 สังเกตว่าระนาดเอกไม่มีบทบาทในช่วง 4 ห้องแรกของช่วงตอนนำ เนื่องด้วยระนาดเอกมีข้อจำกัดในเรื่องเสียงที่ไม่สามารถบรรเลงโน้ตมีลักษณะครึ่งเสียงได้เหมือนเครื่องดนตรีสากลได้ ผู้วิจัยจึงหลีกเลี่ยงเลือกให้ระนาดเอกบรรเลงในช่วงห้องเพลงที่ 6–8 โดยเลือกใช้บันไดเสียงเอฟเมเจอร์เพนตาโทนิค (F Major Pentatonic Scale) ที่มีโครงสร้างโน้ต คือ F G A C D ซึ่งจะไม่มีโน้ตที่เป็นลักษณะครึ่งเสียง และเหตุผลที่ต้องการให้ระนาดมีบทบาทในช่วงนี้ เพื่อต้องการสื่อให้ดนตรีมีกลิ่นเป็นความร่วมมือ ดัง Example 2

Example 2 Introduction, mm. 6–8

Ranad

6

7

8

F Major Pentatonic Scale

หน้าที่ของเครื่องดนตรีช่วงตอน A1 (Section 1 (A1))

ในตอน A1 เป็นตอนเข้าสู่ตอนเนื้อร้องผู้วิจัยมีแนวคิดให้ดนตรีมีความเรียบง่ายผ่อนคลาย จึงเน้นให้เปียโนเล่นคอมพิงเป็นหลัก ขลุ่ยและระนาดทำหน้าที่ล่อสลับนักร้องเฉพาะรอบที่ 2 เท่านั้นเพื่อสร้างสีสันความแตกต่าง (ดูสัญลักษณ์สีเหลี่ยม Example 3) เพื่อต้องการความแตกต่าง

Example 3 Section 1 (A1), mm. 9–13

9 [A1]

Voice

mak khue wi thi dap thuk khen kho pra den mi ong paet bo ri han lak kham

Klui

Ranad

Violin

Trumpet in Bb

Piano

Bass

Drum Set

หน้าที่ของเครื่องดนตรีช่วงตอน B (Section 3 (B))

ในตอน B ผู้วิจัยมีแนวคิดให้บทเพลงมีความกระชับและมีความแตกต่างจากตอน A1 และ A2 ที่มีแนวคิดในการเรียบเรียงเสียงประสานเหมือนกัน ในตอนนี้นัไวโอลิน ขลุ่ย ระนาดเอก และทรมเป็ต ทำหน้าที่เป็นฉากหลัง (ดูสัญลักษณ์สีเหลี่ยมตรง Melodic Background ใน Example 4) เบสเปลี่ยนจากการเดินแบบ

ทูฟีล (Two-feel) คือ การบรรเลงในจังหวะที่ 1 และ 3 ของห้องเพลงในอัตราจังหวะ 4/4 ในตอน A1 และ A2 ที่ให้ความรู้สึกผ่อนคลาย เป็นลักษณะวอล์กกิงเบส (Walking Bass) (ดูสัญลักษณ์สี่เหลี่ยม Example 4) เพื่อให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวต่อเนื่องเต็มทุกจังหวะ

Example 4 Section 3 (B), mm. 26–29

26 [B]

Voice

si sam ma_kam man ta kra tham_sing thi di sang khun kha sa nga si

Klui

Ranad

Violin

Trumpet in Bb

Piano

Bass

Drum Set

Walking Bass

Melodic Background

Bb6/9 C7 F6/9 Gm7 C7 Bb6/9 Gm7 C7

หน้าที่ของเครื่องดนตรีช่วงตอนโซโล (Solo Section)

ช่วงห้องเพลงที่ 51–58 (Example 5) ผู้วิจัยมีแนวคิดให้เปียโนได้มีบทบาทในการอิมโพรไวส์ (Improvisation) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของดนตรีแจ๊ส โดยกำหนดการดำเนินคอร์ด (Chord Progression) ได้แก่ F^{6/9} Em^{7(b5)} - A^{7(b9)} Dm⁷ - G^{7(b9)} C⁷ - F⁷ Bb⁷ Am⁷ - D7 Gm⁷ - C⁷ F^{6/9} สัญลักษณ์เลขโรมันคือ I^{6/9} vii^{o7} - V^{7b9}/vi vi7 - V^{7b9}/V V⁷ - I⁷ IV⁷ iii⁷ - V⁷/V ii⁷ - V⁷ I^{6/9}

Example 5 Solo Section, mm. 51–58

Solo

51 F⁹ Em^{7(b5)} A^{7(b9)} Dm⁷ G^{7(b5)} C⁷ F⁷

Piano

55 Bb⁷ Am⁷ D⁷ Gm⁷ C⁷ F⁹

Pno.

Example 6 Coda, mm. 67–70

Coda ϕ

67

Klui

Ranad

Violin

Trumpet in Bb

Piano

Bass

Drum Set

F⁹

Non - Functional Chord
G^b(sus4) Eb⁹

Tritone Substitution
Gb⁷ F⁹

หน้าที่ของเครื่องดนตรีช่วงตอนจบ (Coda)

ในตอนจบ ผู้วิจัยมีแนวคิดให้ไวโอลิน ทรัมเป็ต และเปียโน ทำหน้าที่ดำเนินทำนองหลักบรรเลงในแนวเดียวกัน จุดเด่นในตอนนี้คือการใช้คอร์ดที่อยู่นอกบันไดเสียง (Non-Functional Chords) (ดูสัญลักษณ์สี่เหลี่ยม Example 6) ได้แก่ $G^{b(sus4)}$ และ $E^{b6/9}$ และมีการใช้คอร์ดแทน (Substitute Chord) ระหว่าง $G^{b7} \rightarrow F^{6/9}$ เรียกว่า ไทรโทนซัสสทิทิวชัน (Tritone Substitution) (ดูสัญลักษณ์สี่เหลี่ยม Example 6) G^{b7} เป็นคอร์ดที่ใช้แทนของ C^7 ที่เป็นคอร์ด V^7 ในคีย์เอฟเมเจอร์ เพื่อเป็นการสร้างสีสันให้บทเพลงมีความน่าสนใจมากขึ้นดัง Example 6

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

จากการได้ไปศึกษาหลักสูตรการเรียนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ในหัวข้อ อริยสัจ 4 กลุ่มตัวอย่างได้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 23 คน ซึ่งใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ 30 คะแนน เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลแสดงให้เห็นว่าคะแนนก่อนเรียนที่ใช้บทเพลงธรรมะเป็นสื่อทั้ง 4 บทเพลง มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 16.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.36 คะแนนหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ย 20.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.03 เมื่อทำการทดสอบด้วย T-Test Dependent ที่ได้จากการคำนวณเท่ากับ 7.73 แสดงว่าคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนที่ใช้บทเพลงธรรมะเป็นสื่อในรายวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน ดังตารางเปรียบเทียบผลการใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนทั้ง 4 บทเพลงดัง Table 2

Table 2 Comparison of Pre-Test and Post-Test Results

Experimental Group	$\bar{X}$	S.D.	t	α
Pre-Test Score	16.04	3.36	7.73	0.05
Post-Test Score	20.43	3.03		

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนาในหัวข้อ อริยสัจ 4 โดยใช้บทเพลงธรรมะเป็นสื่อการเรียนรู้พบว่าไม่เพียงแต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากคะแนนก่อน-หลังเรียนจะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่านั้น แต่ยังส่งผลเชิงบวกต่อเจตคติของผู้เรียนด้วย เช่น ความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้

เพิ่มขึ้น ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม มีการร้องตาม คิดตาม และซึมซับเนื้อหาผ่านบทเพลง สุดท้ายแล้วความเชื่อมโยงของคำร้องกับทำนองและจังหวะที่ได้ประพันธ์มามีส่วนในการช่วยให้นักเรียนจดจำคำร้องที่เป็นเนื้อหาสำคัญได้มาก เนื่องจากนักเรียนมีความเพลิดเพลินกับบทเพลงซึ่งต่างจากการอ่านแบบท่องจำเพียงอย่างเดียว มุมมองด้านสุนทรียะดนตรีธรรมะที่ส่งผลต่อผู้เรียนทำให้เกิดความรู้สึกรับรู้คุณค่าของพุทธธรรมผ่านความไพเราะของเสียงเพลง ดนตรีสร้างภาพจินตนาการและภาพการ์ตูนที่ใช้เป็นสื่อประกอบเพลงที่ช่วยให้การเรียนไม่น่าเบื่อเกิดความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับรูปแบบการนำเสนอ

สรุปและอภิปรายผล (Conclusion and Discussion)

การวิเคราะห์แนวคิดทางดนตรีในการประพันธ์บทเพลงธรรมะที่ใช้เป็นสื่อการสอน สามารถสรุปผลการอธิบายแนวคิดในประพันธ์เพลง ซึ่งใช้เพลง *มรรค* เป็นเพลงตัวอย่างในงานวิจัยนี้ ดังนี้

1. เนื้อร้องเพลง *มรรค* การประพันธ์เนื้อร้องแบ่งตามเนื้อหาของเพลงเป็น 5 ตอน เนื้อหาของบทเพลงโดยสรุปภาพรวมจะบรรยายความสำคัญเรื่อง *มรรค* ซึ่งแปลว่า “ทาง” หรือ หนทาง ที่ใช้ในการดับทุกข์ เรียกว่า อริยมรรคมีองค์ 8 ประกอบด้วย 1) สัมมาทิฐิ คือความเห็นชอบ เข้าใจถูกต้องว่าอะไรดี 2) สัมมาสังกัปปะ คือความคิดชอบ คิดดี ไม่คิดร้าย ไม่เบียดเบียน ไม่เห็นแก่ตัว 3) สัมมาวาจา คือ พูดจริง พูดไพเราะ ไม่โกหก ไม่ด่า ไม่นินทา 4) สัมมากัมมันตะ คือ การกระทำชอบ ทำดี ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ขโมย ไม่ทำร้ายใคร 5) สัมมาอาชีวะ คือ อาชีพชอบ เลี้ยงชีพด้วยความสุจริต ไม่หลอกลวง ไม่ค้าขายผิดศีลธรรม 6) สัมมาวายามะ คือ ความเพียรชอบ พยายามเลิกทำชั่ว ทำแต่ความดี 7) สัมมาสติ คือ สติชอบ รู้ตัวอยู่เสมอ ไม่เผลอ ไม่หลง มีสติในทุกการกระทำ และ 8) สัมมาสมาธิ คือ สมาธิชอบ มีใจสงบแน่วแน่ ไม่ฟุ้งซ่าน มีสมาธิทำสิ่งใดก็ทำได้ดี

2. ทำนองหลักเพลง *มรรค* ลักษณะของทำนองหลักแบ่งเป็นตอน A1 A2 B C D ใช้คู่เสียงเจเสียงเอฟ เมเจอร์ ใช้อัตราจังหวะ 4/4 แนวคิดในการประพันธ์ทำนองให้สอดคล้องกับเนื้อร้อง คือใช้การวิเคราะห์อารมณ์ของเนื้อหากับอารมณ์ของทำนองต้องไปในทิศทางเดียวกัน และการเลือกใช้คำจำนวนพยางค์ให้เหมาะกับโครงสร้างจังหวะของทำนองไม่ยึดยึดคำให้เกินจังหวะเพื่อทำให้บทเพลงเกิดความลื่นไหลไม่สะดุด

3. การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลง *มรรค* แนวคิดในการเรียบเรียงเสียงประสานต้องการให้มีความเป็นดนตรีร่วมสมัยและมีกลิ่นอายดนตรีแจ๊สโดยมีการผสมผสานเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีสากล ทั้งหมด 7 ชิ้น คือ 1) ขลุ่ย 2) ระนาดเอก 3) ทรัมเป็ต 4) ไวโอลิน 5) เปียโน 7) เบส และ 8) กลอง บทบาทหน้าที่เครื่องดนตรีมีดังนี้ ขลุ่ย ระนาดเอก ทรัมเป็ต และไวโอลิน ทำหน้าที่ทำนองหลักและทำหน้าที่ทำนองที่เป็นฉากหลังในบางช่วงบางตอน เปียโนทำหน้าที่เป็นแนวสนับสนุน และทำหน้าที่ทำนองอิมโพรไวส์ในท่อนโซโล เบสและกลองทำหน้าที่ควบคุมจังหวะในลีลาจังหวะสวิง จุดเด่นแนวคิดในการประพันธ์นี้ คือ การเรียบเรียงเสียงประสานโดยการเลือกใช้คอร์ดและเครื่องดนตรีที่เหมาะสมสร้างบรรยากาศแบบร่วมสมัยแฝงกลิ่นอายดนตรีแจ๊ส เพื่อให้เกิดความหลากหลายทางอารมณ์ เน้นการสื่อสารธรรมะด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายผ่านบทเพลง

การวิจัยการประพันธ์บทเพลงธรรมะเพื่อใช้เป็นสื่อการสอน ผู้วิจัยมีความตั้งใจที่จะใช้บทเพลงธรรมะในหัวข้อเรื่อง อริยสัจ 4 นำมาประพันธ์เป็นบทเพลง จำนวน 4 เพลง คือ 1) เพลงทุกข์ 2) เพลงสมุทัย 3) เพลงนิโรธ และ 4) เพลงมรรค เพื่อเป็นสื่อในการเรียนการสอนที่จะให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนได้ง่ายขึ้น ผลการใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนใช้บทเพลงธรรมะเป็นสื่อในรายวิชาพระพุทธศาสนา คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน จากที่คะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความรู้ ความจำ ความเข้าใจในสาระเนื้อหาของบทเรียน บทเพลงธรรมะที่ผู้วิจัยประพันธ์ขึ้นได้มีแนวคิดที่จะสร้างเนื้อร้อง ทำนอง จังหวะ ให้นักเรียนฟังบทเพลงได้อย่างมีความสุขและสนุกไปกับบทเพลงพร้อมแฝงเนื้อหาสาระสำคัญ การเรียบเรียงเสียงประสานในรูปแบบวงดนตรีร่วมสมัยและมีภาพประกอบเพลงทำให้ผู้เรียนเข้าถึงบทเพลงได้ง่ายไม่เกิดความรู้สึกน่าเบื่อจากเดิมที่อ่านแบบท่องจำเพียงอย่างเดียว ดนตรีสามารถใช้เป็นเครื่องมือส่งเสริมการเข้าถึงธรรมะ และสร้างความสงบให้จิตใจ โดยเฉพาะเมื่อเนื้อหาของดนตรีสอดคล้องกับหลักธรรมสำคัญ เช่น อริยสัจ 4 ที่เป็นแก่นคำสอนของพระพุทธเจ้า⁶ ซึ่งสามารถนำมาแต่งเป็นบทเพลงเพื่อให้ผู้เรียนซึมซับเนื้อหาผ่านการฟังได้อย่างรื่นรมย์และมีประสิทธิภาพทางจิตใจ ดนตรีมีพลังในการกระตุ้นอารมณ์และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้งานวิจัยหลายชิ้นยืนยันว่าการใช้เพลงในการเรียนการสอนสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิด ความสนใจและจดจำเนื้อหาได้ดีกว่าการสอนโดยใช้วิธีปกติ⁷ การใช้บทเพลงเป็นสื่อในการเรียนการสอนช่วย ได้รับความสนใจของผู้เรียนได้มาก สอดคล้องกับ ธิมาพร สลุงสุข⁸ ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถใน การจดจำศัพท์และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอน โดยใช้เพลงประกอบ ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้เพลงประกอบการสอนนั้น มีความสามารถในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกันกับการใช้เพลง ธรรมะเป็นสื่อการสอนในเรื่องอริยสัจ 4 ที่ผู้วิจัยได้ประพันธ์ขึ้นซึ่งแสดงให้เห็นว่าการใช้บทเพลงเป็นสื่อมีผลต่อ ผู้เรียนอย่างเป็นที่ประจักษ์

การเผยแพร่ผลงาน (Publication of Work)

บทเพลงมรรค ที่ได้ใช้เป็นเพลงตัวอย่างในบทความวิจัยนี้ได้มีการเผยแพร่ออกสู่สาธารณชนผ่านสื่อออนไลน์ (Online Media) ทางช่องทางยูทูบ (YouTube)

⁶ Thanit Yupho, *Music in the Dhamma-Vinaya* (Bangkok: Phrachan Press, 2005), 26. (in Thai)

⁷ Thanya Sangkhaphantanon, *The Use of Music Media in Teaching and Learning: Guidelines and Case Studies* (Bangkok: Silpakorn University Press, 2017), 45. (in Thai)

⁸ Theemaporn Salungsuk, "A Comparison of Vocabulary Retention and Attitudes Toward English Learning among Primary School Students" (Master's thesis, Thepsatri Rajabhat University, 2012), 5. (in Thai)

Figure 1 QR Code for the Song *Mak*

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgements)

งานวิจัยการประพันธ์บทเพลงธรรมะเพื่อใช้เป็นสื่อการสอนได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ประจำปี 2565

Declaration of Generative Artificial Intelligence in the Writing Process

During the preparation of this manuscript, the author used ChatGPT-3.0 (OpenAI) solely to improve language clarity and grammar. All scientific content, interpretations, analyses, and conclusions were developed by the author. The author reviewed and edited the AI-generated output as necessary and takes full responsibility for the accuracy and integrity of the manuscript.

Bibliography

- Chantarakka, Yothin, and Jetnipith Sungwijit. "Nirat Khlong Si: A Composition for Jazz Ensembles." *Rangsit Music Journal* 20, 2 (2025): R0305 (23 pages).
<https://doi.org/10.59796/rmj.V20N2.2025.R0305>. (in Thai)
- Damrongloet, Jintana. *Wannakam Phleng Luk Thung*. Bangkok: Thammasat University Press, 1990. (in Thai)
- Laohverapanich, Teerus. *Jazz Theory and Improvisation 2*. Bangkok: Patchradao, 2022. (in Thai)
- Martin, Henry, and Keith Waters. *Essential Jazz: The First 100 Years*. 2nd ed. New York: G. Schirmer, 2008.

- Phancharoen, Natchar. *Dictionary of Musical Terms*. 3rd ed. Bangkok: Katecarat, 2009. (in Thai)
- Premananda, Weerachat. *Philosophy and Techniques of Contemporary Songwriting*. Bangkok: Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, 2015. (in Thai)
- Rajavaramuni, Phra (P.A. Payutto). *Religion and Thai Society* [The Monastic Institution and Thai Society]. Bangkok: Komthongprateep Foundation, 2014. (in Thai)
- Salungsuk, Theemaporn. "A Comparison of Vocabulary Retention and Attitudes Toward English Learning among Primary School Students." Master's thesis, Thepsatri Rajabhat University, 2012. (in Thai)
- Sangkaphantanon, Thanya. *The Use of Music Media in Teaching and Learning: Guidelines and Case Studies*. Bangkok: Silpakorn University Press, 2017. (in Thai)
- Sinsueppon, Densiri. *Teaching Thai Language through Songs*. Bangkok: P.S. Press, 1999. (in Thai)
- Sungwijit, Jetnipith. "Coltrane Changes." *Rangsit Music Journal* 10, 2 (2015): 17-36. (in Thai)
- Sungwijit, Jetnipith. *Modern Jazz*. Bangkok: Tana Press, 2022. (in Thai)
- Suwannawong, Suda. *Music Psychology in Thai Education*. Chiang Mai: Chiang Mai University Press, 2015. (in Thai)
- Trakulhun, Wiboon. "Minimalism." *Rangsit Music Journal* 1, 1 (2006): 47-55. (in Thai)
- Trakulhun, Wiboon. *Western Music Theory*. Bangkok: Chulalongkorn University Press, 2018. (in Thai)
- Wanapok, Sethiwan. *Buddhist Principles for Education and Learning*. Bangkok: Chulalongkorn University Press, 2010. (in Thai)
- Yupho, Thanit. *Music in the Dhamma-Vinaya*. Bangkok: Phrachan Press, 2005. (in Thai)